

Ekō

回

向

December 1996

Nr 71

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : Antwerpen i-drive-in

I n h o u d

Editoriaal : Bekeringsijver ?	1
Shinran Shonin : Jodo-Wasan 33 - 40	4
K. Haemers : Het Vimalakirti-nirdesa Sutra (3)	12
Sh. Shokai : Leven met Amida (3)	19
Lut Van Schoors : Los van Publieke Opinies	22
Vinciane Audain : Maatschappelijke Betrokkenheid	26
Jikoji-Nieuws	30

Redactie : Jikoji-collectief
Opmaak : De Simpele Weg

Noch de redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.



Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postgiro 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

Editoriaal

Bekeringsijver ?

Het is niet altijd gemakkelijk de Leer van de Boeddha aan te pakken en te verkondigen in onze Europese omgeving. In Jikoji zijn we met enkele mensen die soms tot zes lezingen per week (moeten) waarmaken. Dat is op zich al een full-time job.

Daarbij stelt zich uiteraard de moeilijke vraag : heeft het écht zin, waarvoor zijn die toehoorders écht vatbaar ? Praten we niet naast de zaak ? Gelukkig is het toch zo dat we van nature uit niet aan 'beking' denken : dat is immers niet onze zaak.

Wel blijft de vraag hangen : hoe zijn we doeltreffend, waarmee bekomen we een nuttig response ? Door in te spelen op een of andere actualiteit die de goegemeente bezighoudt ? Door de zaken zo simplistisch mogelijk voor te stellen (denk aan 'Buddhism made easy' waarover we het vroeger al hadden) dat iedereen ze 'begrijpen' kan ? of : Word boeddhist en al je problemen zijn zó opgelost...

Of via de moeilijke weg : indrukwekkend intellectualistisch-analytisch-dialectisch de *pratitya samutpada* of het Edele Achtvoudige Pad op een complex denk-schotel te presenteren. Of warm-emotioneel te praten over de vier *Brahmavihara* : al-liefde, mededogen, mede-vreugde, gelijkmoedigheid. Of vanuit een mystieke hoogte (b.v. de Gierenpiek te Rajagriha...) te sermoeneren over de Zes *Prajñaparamita*.

Er is echter een dwingende natuurwet : alles moet z'n natuurlijke gang gaan. *Tzu-jan*, zei reeds mijn intieme vriend Chuang-tzu, - en Shinran (1.500 jaar later !) onderlijnde *jinen-honi* als de drijfkracht achter de Leer, achter de Ander-Kracht, achter de Ware Werkzaamheid van het Grote Mededogen.

Als het écht zó is, hoeven we dan nog wel over de Leer te praten ? Zouden we niet liever met een fles lekkere *sake* en wat *sushi*'s onder een rode plataan zitten wachten op de komst (*raigo*) van Tathagata ?

De andere oplossing is dat we de straat optrekken, als een soort Getuigen van Amida, met 'n Kuya dansend op de Antwerpse Vogeltjesmarkt ?

Wat mij betreft, ik geloof in geen van beide mogelijkheden (of 'onmogelijkheden ?). De historische Boeddha, hierin nagevolgd door o.a. Nagarjuna, hield het bij een 'midden'-oplossing : hij liet de mensen tot zich komen, hij was beschikbaar, hij luisterde, maar maakte geen drukte.

Recente ervaringen hebben uitgemaakt dat er een stijgende belangstelling voor het Boeddhisme bestaat. Merkwaaardig genoeg, in het bijzonder vanuit religieuze of didactische strekkingen die hun doctrine-gebouw voelen instorten onder de druk van de tegenwoordige secularisatietendensen. Anderzijds beseffen we maar al te goed dat er in deze situatie iets kunstmatigs, iets geforceerds aanwezig is. We realiseren geleidelijkaan hoe groot de afstand, hoe breed de gaping is tussen een zichzelf de-construerende godsdienst en de lokking van een nog steeds bloeiende, nieuw-gereveleerde, religieus verrijkende spiritualiteit.

Laten we ons bijgevolg geen illusies voorspiegelen. Het zit er momenteel écht niet in dat Europa bij de volgende generatie boeddhist, laat staan Shinboeddhist zal geworden zijn.

Een inplanting van het Boeddhisme vraagt eeuwen aanpassing, worden tot, evolueren naar... Kijken we naar China, naar Japan, naar Tibet : hoeveel tijd heeft het niet gevraagd eer de Leer er als inheems aansprekend kon ervaren worden ? En nog sterker zal dit het geval zijn met Europa en/of Noord-Amerika, waar de socio-psychologische instelling (die vreselijke [calvinistische ?] ego-assertiviteit...) nog heel wat dreigender overkomt dat het ooit in Aziatisch verband geweest is.

Dat betekent evenwel niet dat wij ons bij deze moeilijkheid moeten neerleggen. Het Shinboeddhisme is immers precies die boeddhistische stroming die zich, dank zij haar leken-inslag (Shinran : *ik ben noch monnik noch niet-monnik...*), zich het best kan inleven in de Europese cultuur.

Maar daarvoor zal dan ook weer wat tijd nodig zijn. Dus : *festina lente*, haast je langzaam.

Namu Amida Butsu.

in gassho,
Shitoku

JODO WASAN
Hymnen van het Reine Land
Shinran Shonin

Vertaling en nota's: Rev. Yuho B. Van Parijs

33 (R16)

De Heiligen [aanwezig] tijdens Amida's Eerste Prediking;¹
Waren met meer dan men ooit zou kunnen tellen.
Zij die verlangen naar het Reine Land zouden allen
Toevlucht moeten zoeken in de Grote Verzameling².

(1) *Shoe*: 'Eerste Prediking': volgens het Grote Sutra was het aantal aanwezige sravaka's en bodhisattva's tijdens Amida's Eerste Prediking, d.i. na Amida's Verwezenlijking van het Boeddhaschap, ontelbaar.

(2) *Kōdaie*: 'Grote Verzameling': Amida wordt ook wel eens de Grote Verzameling genoemd, dit vanwege het onmeetbaar grote gevolg van heiligen aanwezig tijdens de Eerste Prediking. Uit deze benaming van Amida blijkt duidelijk de niet-tweeheid tussen Amida en de wezens in het Reine Land.

34 (R17)

Ontelbare Grote Bodhisattva's¹ in het Land van Vrede en Zaligheid;²
Verwezenlijken het Stadium van de Ene Geboorte voor het Boeddhaschap.³

Door te vertrouwen op Samantabhadra's⁴ Deugd,
Redden zij zonder twijfel de mensen in deze wereld van verdorvenheid.

(1) *Daibosatsu*: let. 'Grote Bodhisattva' is equivalent met 'Groot Wezen' (Skt. *mahāsattva*); beide termen zijn synoniemen en worden dan ook dikwijls in combinatie met elkaar gebruikt; zo spreekt men van mahasattva bodhisattva, waarbij we mahasattva dan kunnen zien als 'qualifier' met betrekking tot het verwezenlijkte bodhisattva-stadium.

(2) *Anraku*: let. 'Vrede en Zaligheid' staat hier natuurlijk als synoniem voor het Reine Land.

(3) *Isshō-fussho*: betekent letterlijk 'nog gebonden zijn aan één geboorte [vooraleer boeddha te worden] (Skt. *ekajāti-pratibaddha*). Verwijst naar het laatste bodhisattva-stadium voor de verwezenlijking van het Boeddhschap. In het Grote Sutra lezen we in de 22ste Gelofte: "*Indien ik boeddha word, komen alle bodhisattva's van alle andere boeddha-werelden naar mijn land en verwezenlijken er onvermijdelijk het hoogste stadium, dat van de Ene Geboorte voor het Boeddhschap...*"

(4) *Fugen*: 'Samantabhadra': ook hier zien we weer een verwijzing naar de 22ste Gelofte: "[...] *Uitgezonderd evenwel die bodhisattva's die op grond van hun voortijdelijke gelofte zich inzetten voor het heil van alle wezens, die het harnas van de universele gelofte aantrekken, wortels van verdienste verzamelen, alle wezens uit geboorte-en-dood bevrijden, de boeddha-werelden bezoeken om er de bodhisattva-praktijken te beoefenen, alle Boeddha-Tathagata's van de tien richtingen huldigen, wezens ontelbaar als de zandkorrels van de Ganges tot verlichting brengen en ze vestigen op het hoogste, juiste, ware pad; wier werkzaamheid verder reikt dan die van de gewone bodhisattva's, tot in de volmaaktheden van Samantabhadra toe.*" Samantabhadra wordt hier gezien

als de belichaming van Groot Mededogen, of beter als de perfectie, de volkomenheid van beoefening van Groot Mededogen. In deze zin representeert hij de werkzaamheid van alle bodhisattva-praktijken.

35 (R18)

Voor het heil van de wezens in de tien richtingen;

Verzamelen zij¹ [de verdiensten van] Tathagata's Leer-Bewaarplaats²,

En brengen hen ertoe te vertrouwen op de Universele Geloofte.³

Neem toevlucht in het Oceaan-Grote-Gemoed.⁴

(1) nl. de bodhisattva's waarvan sprake in de vorige wasan.

(2) *Hōzō*: (Skt. *Dharmākara*) let. 'Dharma-Bewaarplaats' of 'Dharma-Opslagplaats', heeft hier de betekenis van de totaliteit van alle verdiensten en werkzaamheid van de Dharma of de Leer als Ultieme Waarheid (*saddharma*). *Dharmākara* is echter ook de naam van de bodhisattva die we kennen uit het Grote Sutra als causale staat van Amida, zie o.a. *Shoshinge* vers 1.

(3) *Hongan Guzei*: let. 'Universele Voortijdelijke Geloofte' verwijst hier naar de totaliteit van Amida's Geloofte(-n), en in het bijzonder naar de 18de Geloofte.

(4) *Daishinkai*: let. 'Groot-Gemoed-Oceaan': de term 'Oceaan' geeft ons hier een aanvoelen van de diepte en uitgestrektheid van Amida's Mededogen. Shinran gebruikt de term 'oceaan' veelvuldig in zijn werken, en dit zowel in betrekking tot Amida, o.a. als 'Schatten-oceaan', 'Oceaan-grote Geloofte', 'Oceaan van het Licht', de 'Oceaan van het Ene Voertuig van de Voortijdelijke Geloofte', 'Oceaan van

het Grote Vertrouwen', enz.; als in betrekking tot de wezens, o.a. 'ocean van de lijdende wezens', 'grote ocean van begeertes', 'ocean van onwetendheid', enz. Men zou zich de vraag kunnen stellen of het hier om verschillende 'oceanen' gaat of om één ocean...

36 (R19)

Avalokitesvara en Mahasthamaprapta¹ verlichten samen de wereld met Mededogend Licht²;

**Om de [door karmische oorzaken en omstandigheden] gebonden³ wezens te redden,
rusten zij zelfs geen moment.**

(1) resp. *Kannon* en *Seishi*: de twee bodhisattva's die resp. Boeddha-Mededogen en Boeddha-Wijsheid belichamen. Iconografisch worden zij links en rechts van Amida afgebeeld.

(2) *Jiko*: 'Licht van Mededogen'

(3) *Uen*: let. 'omstandigheden of relaties hebbend'. De vertaling hier is niet helemaal duidelijk. De Chinese karakters kunnen teruggebracht worden naar de Sanskriet-termen *bhāva* (Ch. *u*) en *pratyaya* (Ch. *en*), resp. 'wordingsdrang' en 'oorzakelijke omstandigheid'. Beide termen samen geven echter een ander beeld: in Soothill's Dictionary of Chinese Buddhist Terms lezen we: "*those who have the cause, link or connection; i.e. are influenced by and responsive to the Buddha*"; in Mathews Chinese/English Dictionary lezen we: "*having an affinity, bound to mee, in sympathy with*". De RTS-vertaling geeft "*those who are related*"; de SBTS-vertaling geeft "*those with mature conditions*". 'Gebonden' kan dus ook gelezen worden als 'verbonden'. Het onder-

scheid (als er al een is...) ligt m.i. in het aanvoelen of in het standpunt dat men inneemt, m.a.w. 'gebonden' wanneer we het uit het standpunt van de lijdende wezens beschouwen, d.i. de ervaring van het zich gebonden voelen aan de karmische wetmatigheid, of 'verbonden' gezien vanuit het Boeddha- of bodhisattvastandpunt: nl. vanuit de Universele Gelofte waarin het eigen heil 'verbonden' wordt aan het heil van alle wezens. Uiteraard zijn er meer interpretaties mogelijk...

37 (R20)

Zij die naar het Land van Vrede en Zaligheid gegaan zijn,
Keren terug¹ naar de kwade wereld van de vijf verworden-
den²,

Net zoals Sakyamuni Buddha,
Zijn zij de wezens eindeloos weldadig.

(1) *Kaeri*: 'terugkeren'. Dit dient gezien te worden in het licht van Amida's Verdienste-Overdracht (*ekō*). Geboorte in het Reine Land houdt volgens Shinran immers de terugkeer naar de wereld van bevlekkingen in, dit in volledige overeenstemming met het bodhisattva-ideaal, en met de visie omtrent de niet-tweeheid van Nirvana en Samsara. In KGSS IV,16 lezen we: "*De Ronchū zegt: "Het aspect van Terugkeer betekent dat men, na de Geboorte in het Reine Land en de volkomendheid van meditatie, contemplatie en kracht van geschikte middelen [verworven hebbend], terugkeert naar het dichte woud van samsara en alle wezens tezamen leidt op de weg naar het Boeddherschap. Zowel Gaan als Terugkeren zijn er om de levende wezens te bevrijden uit de oceaan van samsara..."*"

(2) *Gojoku*: 'Vijf Verwordenheden' (Skt. *pañca-kaśāya*): verwijzing naar de vijf kenmerken van verval en corruptie in dit *Mappō*-tijdperk, deze zijn: (a) de verwordenheid van de tijd, m.a.w. een tijdperk dat gekenmerkt wordt door calamiteiten; (b) de verwordenheid van inzichten; (c) de verwordenheid door blinde passies en driften; (d) het verval van lichaam en geest van de levende wezens; (e) de inkorting van de levensduur.

38 (R21)

**Hun vrij gebruik van wonderbare kracht¹,
Kan door niemand ooit doorgrond of gemeten worden.
Met onvoorstelbare deugd zijn zij begiftigd.
Neem toevlucht in de Meest-Eerbiedwaardige².**

(1) *Jinriki*: let. 'wonderbare, goddelijke, onvoorstelbare kracht': In KGSS IV,17 lezen we hier omtrent: "...*Door de wonderbare kracht van deze concentratie, kunnen ze, in één gedachtemoment, terwijl ze op één plaats blijven, overal in alle werelden in de tien richtingen tegelijkertijd aanwezig zijn en hulde brengen aan alle boeddha's en aan de oceaan der wezens in het grote gezelschap van alle boeddha's. Ze kunnen zelfs in de ontelbare werelden waar noch Boeddha noch Leer noch Gemeenschap is, zichzelf manifesteren in talloze vormen om alle wezens te onderrichten, te leiden en tot bevrijding te voeren, aldus de boeddha-taak vervullend.[...]*"

(2) *Mujōson*: 'Meest Eerbiedwaardige' refereert naar Amida.

39 (R22)

In het Land van Zaligheid, bezitten sravaka's, bodhisat-tva's, mensen en goden¹ een uitmuntende Wijsheid;

Hun tooiselen en fysieke kenmerken zijn alle éénvormig.
Net als in andere werelden², bestaan [ook] hier deze benamingen³.

(1) *Ten*: let. 'hemel' wordt hier gebruikt als afkorting voor 'Tennin' ('hemelwezens' of 'goden') (Skt. *deva*)

(2) *Tahō*: let. 'andere richtingen' refereert naar andere werelden of landen dan het Reine Land, en meer bepaald naar deze wereld.

(3) Omtrent de benamingen 'mensen' en 'goden' lezen we:
"De woorden 'mensen' en 'goden' worden enkel gebruikt omdat ze in andere omstandigheden zo gebruikt worden"
(KGSS IV,5)

40 (R23)

Screen is hun onvergelijkbaar aangezicht;

In tegenstelling tot deze van mensen en goden zijn hun vormen uitmuntend;

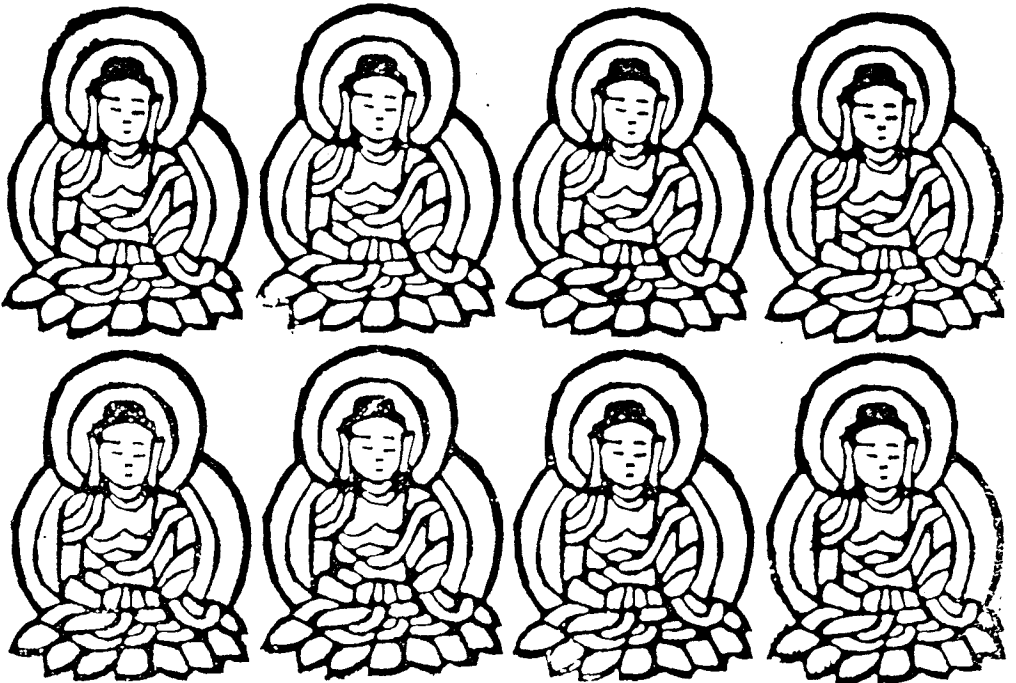
Hun lichamen leeg en grenzeloos¹.

Neem toevlucht in de Gelijkmakende Kracht².

(1) *Komu shi shin mugoku tai*: let. 'Lichaam van leegheid, lichaam van grenzeloosheid'. 'Komu' en 'Mugoku' beschrijven hier ook de 'kenmerken' van Nirvana. Over deze en vorige wasan lezen we verder in KGSS IV,5: *"De Sravaka's, Bodhisattva's, goddelijke en menselijke wezens bezitten er verheven en schitterende wijsheid en hun wonderbaarlijke krachten zijn tot realiteit geworden. Alle wezens zijn éénvormig, zonder enig verschil in uitzicht. (...) Hun expressie is waardig en wonderlijk; niets in deze wereld is daarmee vergelijkbaar. Hun voorkomen is subtiel en onbeschrijfbaar,*

*niet zoals dat van mensen of goden. Hun lichaam is dat van
Zoals-het-is-heid en Leegheid; het is grenzeloos.[...]"*

(2) *Byōdōriki*: 'Gelijkmakende Kracht' of 'Kracht van Ge-
lijkheid': Amida wordt zo genoemd omdat Zijn Kracht de
wezens die in het Reine Land geboren worden in staat stelt
de Ultieme Gelijkheid te verwezenlijken.



Blijven in de wervelstorm van samsara
en niet zich-goed-bevinden in de rust van nirvana

Het VIMALAKIRTI-NIRDESA
SUTRA (3)

Katrien Haemers

Alle aanwezigen hebben zich 'hersteld' van het ongewone tafereel dat zich heeft afgespeeld tussen de Devi en Sariputra. Vimalakirti ziet dat Mañjusri op weg is naar zijn huis, en wil zich op diens komst voorbereiden. Om plaats te kunnen bieden aan de eerbiedwaardige bodhisattva en zijn uitgebreid gevolg, wil hij zijn huis leeg maken: dat valt hem niet zo moeilijk, in zijn geest draagt hij stoelen, tafels en bedden uit huis, zelfs de knechten en de portier 8laat hij verdwijnen.

Waarom zou hij dit 'mirakel' niet kunnen verwezenlijken? Alles speelt zich toch af in de geest? En zoals vaak voorkomt in boeddhistische teksten is ook hier het beeld van het huis een voorstelling van de menselijke geest...

De ontmoeting met Mañjusri biedt aan Vimalakirti de gelegenheid om een beeld te schetsen van de bodhi-sattva: het is zelfs meer dan een schets, het is een eerder ongewoon geboetseerd beeld, gemaakt naar gelijkenis met de mens, maar dan in warm licht van Groot Mededogen.

Mañjusri maakt zich zorgen over de ziekte van Vimalakirti: Wat is de oorzaak van zijn ziekte? Hoelang zal ze duren? En hoe moet ze genezen worden?...

Vimalakirti windt er geen doekjes om: *"Het ziek-zijn van de wezens, dat is de oorzaak van mijn ziekte. Mijn ziekte zal zolang duren als de onwetendheid van de wezens duurt en hun dwaze gehechtheid aan het bestaan. Zolang de wezens ziek zijn, zal ik het ook zijn Mañjusri. Zoals ouders van een ziek kind lijden als hun kind ziek is, zo is ook de bodhisattva bekommerd om de wezens zolang ze ziek zijn. Van waar komt dan mijn ziek-zijn? Vanwege mijn Groot Mededogen (mahakaruna)."*

"Maar hoe moet men de zieke bodhisattva troosten, zodat hij weer vreugdevol kan zijn?"

"Door hem eraan te herinneren dat het lichaam een bron van pijn is, maar hem niet te overtuigen in Nirvana weg te vluchten."¹ "Het lichaam komt tot rust, maar dat moet geen verlangen naar een definitieve rust oproepen. Zo doorloopt de zieke bodhisattva zijn eigen lichaam en geest, wordt zich bewust van het onheilzame en heilzame dat zich daar manifesteert, maar zijn gedachten blijven onaangeroerd: hij houdt zich vrij van afkeer van het onheilzame en begeerte naar het heilzame."

"Maar hoe slaagt een bodhisattva daar dan in?" verbaast Mañjusri zich.

"Aangezien de ziekte ontstaan is vanuit on-ware afkeer, is er eigenlijk geen enkel wezen waarvan men kan zeggen dat het 'ziek' is (...) Wanneer de gehechtheid aan een ik opgeheven wordt, is er niets meer dat zich ziek kan noemen."

Is het vreemd dat me hier het beeld van de 'malade imaginaire' voor de geest opdoemt? De beklagenswaardige oude zieke

¹

De niet-vloeiende vertaling is behouden omdat elk woord zijn volle betekenis moet kunnen dragen.

man, die zo gebukt gaat onder zijn ziekte, maar die evenzeer zijn ik-bestaan dankt aan diezelfde ziekte. Het ergste wat hem zou kunnen overkomen is dat men hem zou genezen. Maar dat zal hij zelf wel weten te verhinderen !

En wat te zeggen van al onze geestelijke ziektes, onze angsten en kwellingen, onze twijfels en schuldgevoelens die we onmerkbaar koesteren; want hoe moeten we ons 'ik' manifesteren zonder de steun van al die stokpaardjes? Dan zou ons 'niets resten' dan naakt te staan tegenover het leven, tegenover onze eigen existentie, zonder klaagmuur, zonder borstwering, zonder versterkte wallen,... Zomaar, naakt, oog in oog met 'leven'.

"Door het geloof en de gehechtheid aan het ik uit te schakelen, door een gemoedstoestand op te wekken waarin alles 'tot rust' is, zonder beweging, zonder schokken, zonder opwinding. Deze 'volledige rimpelloosheid' gaat van de rusttoestand van het ik, naar de rusttoestand van Nirvana. Zo moet men de ziekte genezen" besluit Vimalakirti.

En dat is mogelijk omdat beide - ik en Nirvana - leegheid zijn, ze zijn beide niets meer dan benamingen.

Sariputra was er een tijdje in geslaagd zijn mond te houden, maar dit duurt hem iets te lang. Hij schommelt van het ene been op het andere: hij maakt zich zorgen over de afwezigheid van stoelen. Laat die twee heren maar mooie theorieën verkopen, maar denkt er iemand wel aan hoe die bodhisattva's en al die toehoorders een plaatsje kunnen vinden om te zitten?

Vimalakirti zal hem eens te meer van antwoord dienen:

"Als ge de Leer volgt, moet ge u niet om het lichaam bekommeren. Het leegheid-lichaam zal wel een leegheid-stoel niet-vinden !"

Dat is de paradoxale wijsheid van Vimalakirti: **bekommer u toch niet om nutteloze problemen...**

Mañjusri van zijn kant heeft nog vele vragen over de bodhisattva: zo geeft hij aan Vimalakirti de gelegenheid om dat mooie beeld van een bodhisattva verder vorm te geven.

"Welke weg volgt de bodhisattva in de leer van de Boeddha?" vraagt hij zich af. (Ondertussen bij Sariputra zijn nagels: hij had toch die vraag willen stellen !)

Het antwoord is eenvoudig, maar houdt een hele denkwereld in zich: "*Mañjusri, het is door een omweg te volgen dat de bodhisattva zijn weg in de Leer volgt!*" "Hoe kan dat nu?!" roept Mañjusri verwonderd uit.

"De bodhisattva begaat de 'vijf zware vergrijpen'², maar hij is vrij van kwaadaardigheid, van giftigheid en haat. Hij gaat de weg van de veroordeelden, maar hij is vrij van de bevlekking van de passies. Hij gaat de weg van de dieren, maar ontsnapt aan duisternis en onwetendheid. Hij volgt de bestemming van de Asura's [demonen], maar hij is vrij van hoogmoed, van vooringenomenheid of onverschilligheid. Hij treedt binnen in de wereld van de god van de dood, maar verwerft daar alle verdiensten en kennis.(...) Hij volgt de weg van de liefde, maar is onthecht tegenover de genietingen van liefde. Hij volgt de weg van de haat, maar voelt geen haat noch afkeer tegen iemand. Hij volgt de weg van de vergissing, de illusie, maar hij behoudt altijd de helderziendheid van de wijsheid."

Vimalakirti schetst een wezen waaraan niets menselijks vreemd is, een wezen dat we kennen uit onze dagelijksheid. Alle dwaasheden en mistoestanden, alle vergissingen en kwaadaardigheid, de goede bedoelingen, de strevingen en de angsten, er is niets dat de bodhi-sattva niet kent uit eigen ervaring.

² omtrent 'vijf zware vergrijpen' bestaan er verschillende opsommingen, de meeste oudere teksten echter geven: (1) moedermoord; (2) vadermoord; (3) moord op een arhat; (4) onenigheid zaaien in de Sangha; (5) met kwade bedoelingen opzettelijk het bloed van een boeddha doen vloeien. Zie verder o.a. KGSS, appendix 2.

Zijn weg is de weg van het dwaze wezen dat leeft in de wereld van de begoochelingen: maar hij laat zich niets meer op de mouw spelden, hij laat zich niet meer meesleuren in de stroom van het streven, noch de ontgoocheling.

Eindelijk is Sariputra sprakeloos: zou ook hij aangegrepen zijn door deze ontroerende bewoordingen?

"De bodhisattva volgt de weg van de gierigaard, maar maakt zich geen zorgen om zijn lichaam of zijn bezittingen: hij laat zijn innerlijke en zijn uitwendige goederen voor wat ze zijn. Hij gaat de weg van de immoraliteit, maar aangezien hij de gevaren ziet die de kleinste misstap met zich meebrengt, neemt hij een uiterste waakzaamheid in acht, en een diepe gestrengheid. Hij gaat de weg van de kwaadaardigheid, van de afkeer en de walging, maar zijn geest is vrij van kwaadaardigheid, en vindt juist zijn houvast in welwillendheid. Hij slentert voort langs de weg van luiheid, maar hij staat open voor daadkracht, en spant zich in de wortels van het goede te gaan opzoeken. Hij volgt de weg van de verstrooiing en versplintering, maar hijzelf blijft rustig, op een natuurlijke wijze in zichzelf geconcentreerd, onwrikbaar in een toestand van meditatie en concentratie,..."

"Hij volgt de weg van valse waarheden, maar hij heeft zelf de vervolmaking van de wijsheid verwezenlijkt, en hij blijft betrokken in alle wereldse en bovenwereldse zaken. Hij volgt de weg van de hypocrisie en de opschepperij, maar zelf munt hij uit in nadenken en beschouwen, en hij zoekt heilzame hulpmiddelen. Hij kan de weg van de hoogmoed onderrichten, maar hij is voor de hele wereld een brug en een doorgang. Hij volgt de weg van de passies, maar hij is zonder bevlekking, zuiver op een natuurlijke wijze. Hij volgt de weg van Mara [de 'Verleider'] maar kent de leringen van de Boeddha door en door."

Daar wandelt de bodhisattva, getooid en geschoeid naar het model van Vimalakirti. Geen enkele toehoorder waagt het maar deze lyrische beschrijving te onderbreken.

Of zijn de toehoorders geschokt door deze omschrijving vol tegenstrijdigheden waar Vimalakirti zo gemakkelijk mee omspringt? Is hij niet meesterlijk in het opschudden van de zalig-verzekerde wijsneuzen, is hij niet onklopbaar in het doorprikken van alle ballonnetjes van gelukzaligheid, en het wegblazen van de heilige huisjes van zelfverzekerdheid die we zo vernuftig hebben opgebouwd. Hij heeft alle huizenbouwers voorzien: hij spaart er geen enkele.

Hij doorbreekt onze vastgeankerde vooroordelen aangaande de heiligheid en de moraliteit-boven-alle-verdenking van de wijze. Hij verplicht ons de bodhi-sattva te leren zien in elk wezen, hoe dom en lelijk en slecht dat wezen ook mag lijken in onze verheven visies.

Hij duwt ons met de neus op deze realiteit: op de weg van de leer van de Boeddha is er geen verdienste aan heiligheid, aan onkreukbaarheid en verheven-zijn boven dit aardse gedoe. Waar het op aan komt is het ontwikkelen van die boeddhistische deugd die we 'upeksa' noemen: gelijkmoedigheid tegenover alles wat ons in dit aardse leven tegemoet komt. Die weg moeten we gaan, ook al is hij een omweg.

De toehoorders spitsen hun oren: Vimalakirti heeft nog meer te vertellen over de bodhisattva.

"Hij volgt de weg van de armen, maar hij houdt in zijn hand onuitputtelijke rijkdommen. Hij volgt de weg van zieken en kreupelen, maar hij blijft mooi van lijf en leden. Hij gaat tussen de mensen van de lage standen, maar wat hij verwerft zijn wijsheid en

deugden. Hij gaat tussen de zwakkelingen, de lelijken, de ellendelingen, maar hij blijft mooi om te zien in zijn verschijning van volmaaktheid. Zelfs indien hij de aanblik heeft van een zieke, lijdende mens, dan nog heeft hij de angst voor de dood overstegen, en uitgebannen uit zijn geest.

Hij volgt de lotsbestemming van alles wat er op deze aarde leeft, maar hijzelf is er in geslaagd te ontsnappen aan om't even welke bestemming."

"Hij gaat de weg van Nirvana, maar verlaat de weg van deze lijdenswereld niet."

"Ziet ge, Mañjusri, het is doorheen al die dwaalwegen dat de bodhisattva rustig zijn gang gaat op het pad van de Leer van de Boeddha."

Bodhisattva's hebben alle tijd: Mañjusri en Vimalakirti zetten hun gesprek nog een hele poos verder. Maar naar onze normen mocht hier wel een moment - of een oneindigheid - van stilte ingelast worden. Of in onze zeer wereldse terminologie: een korte *break* voor een kop koffie en een sigaret.

Zo'n intens geconcentreerd gesprek kunnen wij niet zo lang volhouden...

(wordt vervolgd)

LEVEN MET AMIDA (3)

Shaku Shokai

DE FILOSOOF NAGARJUNA

Nagarjuna was de meest filosofisch georiënteerde onder de Patriarchen van de Jodo-Shinshu. Hij leefde tussen 150-250 van onze tijdrekening en werd in Zuid-Indië als zoon van een brahmaan geboren. Als monnik bestudeerde hij aanvankelijk de zg. Hinayana-boeddhistische teksten maar ging later over op de studie van Mahayana-geschriften. Uit eigen kracht via intensieve studie en meditatie verwierf Nagarjuna een zeer hoge trap van het Bodhisattva-ideaal.

Nagarjuna verkreeg vermaardheid als boeddhistisch filosoof en de diepzinnigheid van zijn filosofie wordt zelfs heden op universitair niveau erkend. Voor het eerst maakte ik b.v. kennis met zijn leringen op de universiteit van Amsterdam, toen een professor in de oosterse filosofie, prof.dr. F. Staal (die nu in Amerika woont en doceert) een lezing over Nagarjuna's filosofie hield. Ik moet eerlijk bekennen dat ik er toen niet veel van begreep.

Waar gaat nu in 't kort zijn denken over? Zijn theorie over de middenweg tussen bevestiging en ontkenning kennen de ingewijden onder de naam *Sunya-vada* (Leer van de Leegheid), behorende tot de *Madhyamika*-school, die in Indië gedurende meer dan 800 jaar bloeide. Tezamen met het Boeddhisme verdween deze school ook uit Indië omstreeks het jaar 1000. Echter hebben de desbetreffende Mahayana-sutra's vanaf 180 n.Chr. een grote invloed uitgeoefend in China, waar ook een Madhyamika-school ontstond onder de naam *San-lun* (later naar Japan overgebracht onder de naam *Sanron*). De

Leer van de Leegheid heeft zich inmiddels aan de Chinese en Japanse levensbeschouwingen aangepast en is blijven bestaan onder de vorm van een speciale boeddhistische school, namelijk *Ch'an* in China en *Zen* in Japan, waarbij uiteraard taoïstische invloeden een rol speelden.

Nagarjuna's dialectiek was bedoeld om tegen vaste overtuigingen in te gaan. Leegheid is bijvoorbeeld juist het niet-verschil tussen ja en neen. Simpel gezegd, een tot op de helft gevuld glas is zowel halfvol als half-leeg. Misschien zit er meer achter dit idee, maar volgens zeggen moet genoemde Leer niet metafysisch verklaard worden, maar juist dichter bij de praktijk zijn van het noch ontkennen of bevestigen. Door een dergelijke relativering komt men dichter tot vredelievendheid (*maitri*) en tot medeleven (*karuna*), wat tenslotte tot Wijsheid voert.

Ik weet niet precies hoe Nagarjuna ertoe kwam om vanuit zijn gefilosofeer met de Leer van de Leegheid over te stappen op het Amida-Boeddhisme. In ieder geval was hij er ten slotte toe overgegaan zich te wijden aan het probleem van het verwezenlijken van het Boeddhachap. Nagarjuna kwam tot de overtuiging dat er twee belangrijke wegen naar Verlichting leiden, namelijk een 'Moeilijk Pad' en een 'Licht Pad'.

Het 'Moeilijke Pad' was het toepassen van zelfdiscipline in verband met de Zes Deugden in het Boeddhisme (*sat-paramita*), namelijk vrijgevigheid, zedelijkheid, geduld, energie, meditatie en wijsheid. Ik veronderstel dat dit een andere formulering van het Edele Achtvoudige Pad weergeeft.

Het 'Lichte Pad' is veel gemakkelijker te begaan, als men oprecht vertrouwen stelt in de Kracht van de Voortijdelijke Gelofte van Amida om alle wezens bij te staan het Nirvana in te gaan. Nagarju-

na vond deze weg het aanbevelen waard, wat voor de aanhangers van het Amida-Boeddhisme in het algemeen en van de aanhangers van de Jodo-Shinshu in het bijzonder een versterking van hun overtuiging en vertrouwen in Amida betekent. Als zulk een wijs man als Nagarjuna tot dezelfde overtuiging en vertrouwen gekomen was, dan moet er toch wat in zitten, niet waar ?

Shinran en Nagarjuna

Tijdens zijn 20-jarig verblijf in de Tendai-klooster op de Hiei-berg, had Shinran ruimschoots de gelegenheid kennis te maken met de filosofie naar Nagarjuna. Het is dan ook niet verbazend dat deze filosofie een grote invloed heeft uitgeoefend en dat Shinran er zelfs toe kwam de Indiër Nagarjuna te beschouwen als de eerste Patriarch van de Jodo-Shinshu.

(Zo zien we b.v. dat Shinrans nadruk op niet-tweeheid sterk 'nagarjuniaans' getint is : voor hem vormen samsara/nirvana, oso-eko/genso-eko, myogo/hongan, monnik/leek enz. beslist geen dualismen. Nota van Shitoku)

Een schets van de levensloop en van de leerverkondiging van Shinran Shonin moge dan wat droog klinken, maar de persoon zelf was verre van saai of onbetekenend. Shinran Shonin was iemand met een zoekende levendige geest, die niet gauw tevreden was, tenzij hij meende tot het juiste inzicht te zijn gekomen, toen hij met mediteren ophield en overging de Nembutsu, maar dan ook in vol vertrouwen (met Shinjin), tot zijn dood te praktizeren en te verspreiden. En als leerling van de grote meester Honen, moest Shinran wel van het goede hout gesneden zijn, om de grote meester op zijn wijze te durven corrigeren.

(wordt vervolgd)

LOS VAN PUBLIEKE OPINIES...

Lut Van Schoors

Als rechtgeaard burger en meelevend mens is het de laatste maanden onmogelijk blind te blijven voor de tragische gebeurtenissen waarmee dit land wordt overspoeld. Velen die nooit het Journaal volgen, kijken nu dag na dag en op verschillende zenders, als ware het een niet te missen *soap*. Iedereen heeft plots z'n mond vol van moraliteit, permissiviteit, sexualiteit, solidariteit, gerechtigheid...

Ik kan me moeilijk van de idee ontdoen, dat het zien van zoveel "kwaad" vele mensen plots blij verrast doet staan over hun eigen "goed".

Los daarvan, kan ik me er als boeddhist evenmin van ontdoen in gans die beroering een eigen houding te bepalen.

Het valt niet te ontkennen dat het hier gaat om een extreme manifestatie van lijden. Je wordt vol huiver geconfronteerd met een uitgesproken voorbeeld tot waar begeerte, haat en verdwazing ons kunnen leiden. En boeddhist of niet, de meeste mensen zullen de *pañca-sila* als morele code wel onderschrijven:

- * zich onthouden van het doden van enig levend wezen;
- * zich onthouden van het nemen van wat je niet gegeven werd;
- * zich onthouden van sexueel wangedrag;
- * zich onthouden van ongepaste taal;
- * zich onthouden van verdovende middelen.

Wanneer die code overschreden wordt, op een wijze zoals gebeurde in de zaak van de 'ontvoerde en vermoorde meisjes', is het normaal dat daar op verschillende manieren wordt op gereageerd.

Zo was er de serene "Witte Mars", maar zo was er ook de losgebroken volkswuede en zag je op de televisiebeelden een schreeuwende, opgejutte massa vol haat- en wraakgevoelens.

Had je bij het eerste een gevoel van solidariteit, bij het laatste kon je enkel weerzin opbrengen.

Ik meen dat het in zo'n atmosfeer uiterst belangrijk is om waakzaam en kritisch te blijven. Vanuit onze situatie, waarin we niet direct betrokken zijn bij de feiten, moeten we de gepaste afstand bewaren en ons onthouden van alles wat opzweept, opjaagt en de gemoederen verhit. We reageren spontaan op allerlei gegevens van buitenaf, en hoe terecht of heilig onze verontwaardiging en onze woede ook moge zijn, toch is het essentieel ons gemoed vrij te houden van afkeer of wraakzucht. De meeste palavers en discussies ("hoe is het mogelijk", "zo'n moordenaar is geen mens meer", "die moeten ze maar tegen de muur zetten"...) leiden tot niets, zijn volkomen nutteloos en zijn enkel en alleen een uitlaatklep waardoor we onze opgekropte en gefrustreerde woede de wereld inspuien. Dit lost niets op, dit klinkt ons enkel vaster in onze onwetendheid en dus ook in onze lijdensexistentie.

Bovendien moeten we steeds bedenken, dat de gevolgen van onze handelingen niet beperkt blijven tot louter fysische daden, maar dat onze gedachten en woorden een even grote impact hebben op ons leven en dat van alle wezens rondom ons. Wanneer je bijvoorbeeld een moord tot in alle details in je geest uitspint, maar nooit tot de daad zelf overgaat, doe je evengoed 'kwaad'. Het kwaad dat in je gedachten gebeurt weegt, volgens de karmische wetmatigheid, even zwaar door als het kwaad dat je feitelijk begaat. Daarom wordt er in het Boeddhisme zoveel nadruk gelegd op het juiste denken.

Moeten we dan niet zeer behoedzaam zijn met wat we denken, zeggen of verkondigen?

Wanneer de Boeddha zegt dat de oorzaak van het lijden de onwetendheid is, dan is dat ook voor ons bedoeld. Ook wij schep- pen ons eigen lijden én dat van anderen. Ook wij zijn getekend door begeerte, haat en verdwazing. Laten we dat in de hoogoplo- pende discussies over "Misdaad en Straf" vooral niet vergeten! Laten we ons eigen onvermogen om het heilzame te doen niet minimaliseren en verontschuldigen door het zien van een - in onze ogen - zoveel groter kwaad.

En laten we stoppen met oordelen en veroordelen. Wie zijn we dan wel dat we menen de beweegredenen te kennen van wat een ander mens drijft?

We moeten durven toegeven dat we als enkeling, en ook *en masse*, niet direct iets aan de situatie kunnen veranderen.

Dat we veiligheid voor onze kinderen en een correcte rechtsbedeling eisen, dat volk en regering daaraan gaan werken, is zeker positief. Maar om aan het existentiële gegeven van het lijden zelf te verhelpen, moet veel meer dan dat alleen gebeuren. Alle grote veranderingen gebeuren immers van binnenuit, en op een langzaam tempo.³

Ze gebeuren vanuit de geest, vanuit een spiritueel groeien. In het Edele Achtvoudige Pad ligt uiteindelijk de oplossing voor het lijdensprobleem.

Het Edele Achtvoudige Pad leert ons, ons op alle gebieden in het leven te richten op wat karmisch heilzaam is. Het biedt ons de hulpmiddelen om een gemoed te verwezenlijken dat vrij is van onwetendheid en van waaruit men zo zuiver mogelijk tracht te

³ voetmoot van Yuhō: vergeten we niet dat de 'grootste verandering' slechts één gedachte-moment nodig heeft...

handelen. Het leert ons hoe we het gemoed kunnen bevrijden van vooroordelen, misverstanden, begeerte en haat.

Het weerhoudt ons van het onheilzame en bevrijdt ons van onze ik-gerichtheid. Het doet ons beseffen dat al die "ikken" niet het centrum zijn van deze wereld, maar dat alle wezens betrokken zijn in de lijdenswereld én dus ook in Amida's heilsleer.

Het Edele Achtvoudige Pad brengt ons tot begrijpen; en inzicht in en begrijpen van onze lijdenssituatie brengt ons uiteindelijk tot Wijsheid-Mededogen.

Wijsheid in plaats van onwetendheid, Mededogen in plaats van haat en afkeer...

Dat is de weg naar het 'uitdoven van lijden'.

Laten we ons, wars van de publieke opinie en los van alle sociale druk, ontvankelijk en bereidwillig openstellen voor Amida's Oneindige Mededogen dat alle wezens uit het lijdensbestaan bevrijdt...

Namu Amida Butsu



MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

Vinciane Audain

Het ethische engagement van het Boeddhisme op het vlak van de maatschappij kan zeker niet utopisch zijn. Het Boeddhisme is zich terdege bewust van de lijdenservaring die inherent is in het menselijk levenproces : elke individuele geboorte wordt oorzaak van ouderdom, ziekte en dood.

De inzet voor een maatschappij die rechtvaardiger, meer solidair en meer vredelievend zou zijn is noch een doel in se noch het antwoord op een aanmaning die komt van een of andere godheid of van de Boeddha zelf. Een boeddhistisch engagement op sociaal vlak moet bijgevolg eerder gezien worden als een betrokkenheid bij het lijden van alle wezens, een analyse van de oorzaken ervan en een actieve wil te komen tot een vermindering van de karmische vormen die lijdenservaringen begunstigen en een vermeerdering van de karmische vormen die gelukservaringen begunstigen. De vermeerdering van positieve karmische wilsvormingen leidt tot toenadering van het nirvana, dan wanneer de opstapeling van negatieve karmische vormen enkel kan leiden tot het beleven van lijdenservaringen eigen aan de 'lagere levensbereiken', waarbij de geest zich nog dieper vastankert in de samsarische illusie.

Dergelijke vermeerdering van positieve karmische volities is belangrijk zowel op het individuele vlak als op het vlak van maatschappelijke groeperingen, vermits iedereen afhankelijk is zowel van zijn eigen karmische neigingen als van de karmische neigingen van de omgeving waartoe hij behoort :

(1) door zijn genetische afstamming : een menselijk wezen wordt geboren wanneer er overeenkomst en samenkomen is van drie factoren (de ♂ gameet, de ♀ gameet en het karmisch continuüm). Het Boeddhisme loochent dus absoluut niet de erfelijkheid die door de genen wordt overgedragen en die elk later initiatief kan beperken of begunstigen.

(2) door zijn familiaal en sociaal milieu : het feit geboren te worden in een minder of meer begunstigd milieu kan - dat wordt beklemd door sommige boeddhistische scholen - gezien worden als een karmisch gevolg, maar is tevens een conditionerend element voor toekomstige karmische ervaringen. Het is om deze reden dat de opvoeding binnen het gezin of ook daarbuiten zo belangrijk is voor de evolutie van een kind. Een opvoeding die gemotiveerd is door liefde, door begrip voor de andere kan de negatieve neigingen van een kind doen verminderen. Wordt het kind daarentegen geconfronteerd met zaken als egoïsme, woede, haat, alcoholisme, mishandeling, misbruik, dan zal het ernstig gestoord worden en ertoe gebracht worden juist diezelfde schema's te herhalen en te vermenigvuldigen. Nochtans is er niets dat onherroepelijk is : een erg negatief milieu kan immers zo'n afkeer inboezemen dat het kind naar een meer verantwoord positief leven zal streven. In het Boeddhisme is het lijden immers geen 'noodzakelijk kwaad', noch de 'enige weg die naar deugd en volmaaktheid leidt', dit in tegenstelling tot hetgeen door sommige andere geestelijke tradities verkondigd wordt.

(3) door zijn beroepsactiviteit : sommige beroepen richten zich op het verhelpen van lijdenservaringen (geneeskunde, psychologie, technische bijstand...) of het voorkomen ervan (opvoeding, wederaanpassing...). Ze brengen aan het geheel van de maatschappij een meerwaarde en kunnen bijgevolg drager zijn van belangrijke karmische gevolgen. Daarbij hoort natuurlijk de noodzaak dat ze uitgeoefend worden in een waarlijk altruïstische geest. Anderzijds zijn er

beroepen die een zwaar onheilzaam karma inhouden. Een militair is aansprakelijk voor de vijanden die hij doodt; een generaal, ook al doodt hij niet persoonlijk, is karmisch aansprakelijk voor de tegenstanders die hij bevolen heeft te doden. En wat denken van de aandeelhouder van een wapenfabriek, die rustig aan zijn bureau gezeten, regeringen of revolutionaire fracties manipuleert om aldus zijn koopwaar te verkopen ?

Men zou bij hierbij nog heel wat kunnen bijvoegen : de keuze van zijn vrienden, de vrijetijdsbesteding...

Een voor alle wezens vriendelijkere aarde, een gelukkiger bestaan voor het grootste aantal menselijke wezens : dat zijn onderdelen die de boeddhist zullen motiveren, maar die toch niet zijn uiteindelijk doel zullen uitmaken. Het uiteindelijke doel, dat trouwens het fundament vormt van de bodhisattva-geloften, dat is de bevrijding van alle wezens. Een maatschappij die rechtvaardiger, solidairder, vreedvoller is kan dan beschouwd worden als een bevoorrecht milieu waarin de hevigste storende emoties zouden kunnen afzwakken, om aan steeds meer wezens de mogelijkheid te bieden hun weg naar eigen bevrijding te bewandelen.

Het uiteindelijke doel van de boeddhistische leer is aan elk wezen de mogelijkheid te bieden de wortel van begoocheling, die toeëigen-verwerpen inhoudt, te vernietigen. Alle wezens zijn immers de gevangenen van hun verwachtingen en van hun angsten. Maar alle betrekkelijkheden zijn slechts projecties van de geest : geen enkel schijnbeeld kan objectief *buiten* bestaan, onafhankelijk van de waarnemende geest. Aangezien wij het mechanisme van de werking van deze projecties niet kennen, geloven we dat de verschijnselen werkelijk op zich bestaan in de buitenwereld.

Telkens wij geluk of lijden ervaren, denken we dat ze voortkomen uit uiterlijke betrekkelijkheden en we weigeren te aanvaarden dat ze in feite uit onszelf komen. We beelden ons in dat we moeten inwerken op de buitenwereld. Maar de objecten uit de buitenwereld zijn in zich noch goed noch slecht : het is de geest die ze als dusdanig bestempelt.

Bijgevolg, wanneer we wat ons als 'slecht' voorkomt verwerpen of wanneer we wat ons als 'goed' voorkomt toeëigenen, dan versterken we de greep ervan op ons bestaan.

In hoeverre zijn dergelijke opvattingen verenigbaar met een maatschappelijk engagement ? Is het niet voldoende anderman geen schade te berokkenen, geen pijn te doen ? Indien, in overeenstemming met de leer van niet-zelf, die 'anderman' geen substantiële entiteit is, wat is dan de zin van een engagement, van een handeling naar de 'andere' toe ?

Het antwoord op dergelijke vragen bevindt zich in de solidariteit tenmidden van de lijdenswereld. De 'andere' is weliswaar een veranderende combinatie van de vijf groeperingen (*pañca-skandha*), maar deze tijdelijke individualiteit bestaat in ruimte en tijd, is waarneembaar via de zintuigen. De eerbied voor deze zij het ook veranderlijke individualiteit impliceert een betrokkenheid bij zijn/haar lijden en de wil omstandigheden te scheppen waarin deze individualiteit zich kan bevrijden: zowel op het betrekkelijke vlak van het dagelijks bestaan, als op het ultieme niveau van de Leer. Om dit te verwezenlijken dient men werkzaam **mededogen** te ontwikkelen waardoor het mogelijk wordt te handelen in de betrekkelijkheid van het bestaan en tevens de **wijsheid** te ontwikkelen waardoor men op het vlak van de Leer kan werken.

(vertaling Shitoku)

(wordt vervolgd)

JIKOJI-Nieuws

Düsseldorf 1-3 nov.

Zoals reeds eerder het geval was werd ook dit jaar het Hoonko-feest in het EKO-Haus der japanischen Kultur gekoppeld aan een driedaagse mini-conferentie. De ongeveer 20 deelnemers kwamen ditmaal hoofdzakelijk uit het Duitstalig gedeelte van Europa (Duitsland en Oostenrijk), met uitzondering van een 3-koppige delegatie uit onze eigenste Jikoji (ach ja, Deutsch en Dutch ...). Gastspreker was net als vorig jaar prof. Akira Omine, professor in de filosofie aan de Ryukoku-Universiteit te Kyoto en eminent Shin-scholar.

Dat conferenties niet enkel draaien rond eten, drinken en oude vriendschappen oprakelen, bleek al vanaf de eerste dag. Na een korte openingsceremonie, Junirai, werd meteen aangevangen met de eerste lezing uit een reeks van drie : *Myogo, de Naam, in betrekking tot de verschillende dimensies van taal.*

De tweede dag werd aangevangen met de 2de in de reeks lezingen. Ditmaal was het onderwerp *Jinen-honi, over de Natuurlijkheid.* Voortgaand op de vorige lezing, werd een schitterende uiteenzetting gegeven over de verschillende interpretaties van het woord 'natuur', waarbij zowel westerse als oosterse opvattingen omtrent de term belicht werden.

's Namiddags was het dan tijd voor de Hoonko-viering. Met z'n allen reciteerden we Shoshinge, gevolgd door de Nembutsu-wasan en een hoofdstuk uit Godensho (dat volgens Yuho's knieën weer iets te lang duurde...). Na het liturgische gedeelte werd dan de mogelijkheid geboden de scrolls waarop het leven van Shinran staat afgebeeld van naderbij te bekijken. De dag werd traditioneel afgesloten met een sushi-maaltijd.

Met de laatste dag kwam ook de (voorlopig) laatste lezing. Verder bouwend op wat vooraging, werd Shinrans standpunt betreffende Jinen en het 'horen' van de Naam uiteengezet. Voor velen het hoogtepunt van de reeks, wat bleek uit de naderhand veelvuldig

gestelde vragen. Ter afsluiting werd in de tempel Sambutsuge gereciteerd, waarbij met de woorden *Ko gen gi gi* het aanvoelen van de voorbije dagen passend werd weergegeven. We kijken reeds uit naar een volgend treffen.

Bestuurszaken

Ons Centrum is een v.z.w. en dient bijgevolg de wettelijke bepalingen hieromtrent na te leven. Begin november hadden we een Raad van Bestuur waarin functies herschikt werden. Shitoku blijft (ondanks z'n intiemste verwachtingen...) voorzitter-afgevaardigd bestuurder; Yuho zal de functie van secretaris overnemen, Katrien die van penningmeester. Rudger wordt als 'econoom' belast met praktische zaken; Lut ziet waar werking geofficialiseerd als 'Vertegenwoordiger voor de provincies West- en Oost-Vlaanderen. Andere functies buiten de Raad van Bestuur zullen eveneens kunnen gedelegeerd worden.

Dakperikelen

Ondanks de wat te punctueel uitgevoerde herstellingen, bleek ons

achterdak bij slagregen weer lustig te lekken, n.b. in de opslagruimte twee-hoog. De situatie is alweer onder controle. De ingreep zal grondiger dienen te geschieden. Ook de greep in onze portemonnee zal grondig zijn...

20 jaar...

Ons Centrum had zijn alleereerste activiteit op 8 december 1977. Volgend jaar zal het dus 20 jaar ononderbroken werkzaam zijn. Intussen werd toch een hele weg afgelegd.

Sommigen zijn reeds aan het denken aan de obligate viering, want - zegt men - je wordt maar éénmaal 20... De meest gekke voorstellen in die zin zijn welkom.

De Simpele Weg

Onze publicatie-arm heeft weer ruime ideeën en mogelijkheden in petto. Daarover weldra meer. Toch nu reeds dit : we ontvingen uit Japan stellen prachtige boeken : Hisao Inagaki, *The Three Pure Land Sutras*, Zuiken Inagaki, *Hembutsu and Zen* (weer fraaie calligrafieën), H.Inagaki & H.Stewart, *The Amida Sutra Mandala*

(een kunstboek met nadruk op de iconografie). Ofschoon er nu nog geen prijzen bekend zijn (port, douane, btw, aflevering...) kunnen we nu reeds zeggen dat deze kunstboeken aan uitzonderlijk lage prijzen kunnen aangeboden worden aan onze leden. Wie écht belangstelling heeft doet best nu reeds De Simpele Weg te contacteren, want de voorraad is beperkt.

Internet

Doen we d'r dan toch aan mee ? Rev. Yuho heeft in die zin het initiatief genomen. Ofschoon Shitoku (leeftijd = 2 x Yuho...) er voorlopig-tenslotte niet zo heel veel van verwacht qua praktisch nut. Voor geïnteresseerden, zie hier de 'site' : yuho@glo.be .

Cursus Tannisho II Datumverandering !

Doordat Shitoku midden januari naar Japan gaat voor een belangrijke Memorial voor Inagaki Zuiken, kan de lezing voorzien voor 17.01 niet doorgaan. Ze zal wél plaats hebben op vrijdag 25 april.



EKŌ went zijn lezers
een verspreiding maar
vooral rede - vol 1997

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Winter 1996-97

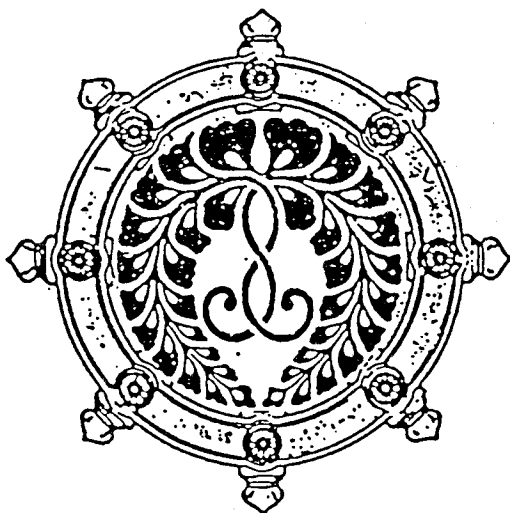
Di 03.12 19.30 Sambutsuge
 Vr 06.12 20.00 Cursus : Tannisho II
 Zo 08.12 10.30 Jodo-E¹ - Shoshinge
 Di 10.12 19.30 Juseige
 Vr 13.12 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
 Di 17.12 19.30 Junirai
 Vr 20.12 20.00 Cursus Tannisho II
 Za 28.12 14.30 Joya-E²

Di 07.01 19.30 Amida-kyo
 Vr 10.01 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
 Di 14.01 19.30 Sambutsu-ge
 Zo 19.01 10.30 Hoon-ko³ - Shoshinge
 Di 21.01 19.30 Juseige
 Vr 24.01 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
 Di 28.01 19.30 Junirai
 Vr 31.01 20.00 Cursus Tannisho II

Di 04.02 19.30 Amida-kyo - Memoriaal Danielle Girardin
 Vr 07.02 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
 Di 11.02 19.30 Sambutsu-ge
 Di 18.02 19.30 Juseige
 Di 25.02 19.30 Junirai
 Vr 28.02 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme

Di 04.03 19.30 Amida-kyo
 Vr 07.03 20.00 Cursus Tannisho II
 Di 11.03 19.30 Sambutsu-ge
 Vr 14.03 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
 Di 18.03 19.30 Juseige
 Vr 21.03 20.00 Cursus Tannisho II
 Zo 23.03 10.30 O-Higan⁴ - Shoshinge

1 'Feest van het Reine Land': gedenkt de Verlichting van Gautama Buddha
 2 Afscheid van het jaar.
 3 Feest van Dankbaarheid : gedenkt Shinrans overlijden.
 4 Lente-feest



J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A.Peel)	03/218.73.63
Fax	03/281.63.33
Tel. (Y.Br.Van Parijs)	03/281.56.58
E-mail	yuno@glo.be

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A.Peel. Leemputstr. 10. 2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemolaar

Drukkerij De Cliché - 2600 Berchem